

CADRUL LEGAL PRIVIND PROMOVAREA ȘI ASIGURAREA PRINCIPIULUI TRANSPARENȚEI

Galina POGONEȚ,
doctor on drept, lector superior,
Academia de Administrare Publică
pe longă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

Transparența este direct legată de accesul liber la informație, drepturile și

The international experience demonstrates that citizens' participation is an efficient instrument in influencing local development. Its advantages are manifested in the increase of the quality of the decision process, the consolidation of partnerships, the attraction of new funds and rational use of existent resources, the creation of a benefic image, and the increase of public administration authority. It is well-known that the transparency of public authorities and especially the continuous flux of information addressed to people is a precondition of efficient community participation.

The lack of transparency in the administrative process and, implicitly, in the decision making one, represents one of the most serious obstacles in the creation of a democratic society. Citizens' unlimited access to information of public interest and their participation in decision making are considered to be the most

libertățile de participare a populației la luarea deciziilor. Este evident că pentru realizarea principiului respectiv este necesar să cunoaștem cadrul legal național și internațional care reglementează acest domeniu.

On primul rond, vom menționa astfel de acte internaționale, cum ar fi Declarația Universală a Drepturilor Omului, proclamată de Adunarea Generală a ONU la 10 ianuarie 1948; Carta europeană: exercițiul autonom al puterii locale, adoptată de Consiliul

Europei la 15 octombrie 1985 la Strasbourg; Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (protocolul 11) din 1 noiembrie 1998 etc.

On conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului¹ (art. 19–21), orice persoană are dreptul la libera exprimare, ontrunire, asociere pașnică și participare la conducerea treburilor publice ale țării sale, fie direct, fie prin reprezentanții liber aleși. Totodată, voința poporului trebuie să

constituie baza puterii de stat, să fie exprimată prin alegeri nefalsificate, care urmează să fie organizate prin sufragiu universal, egal și secret sau potrivit unei proceduri echivalente, care ar asigura libertatea votului.

Prevederile referitoare la dreptul de participare a cetățenilor la gestionarea treburilor obștești sunt incluse și în Carta europeană: exercițiul autonom al puterii locale², partea introductivă a acestui document specificând că dreptul în cauză „face parte din principiile democratice comune tuturor statelor membre ale Consiliului Europei”³.

Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale⁴ (art. 10-11) include prevederi vizând dreptul de exprimare, libertate de întruniri și de asociere, similare celor cuprinse în Declarația Universală și Carta europeană.

Principiile fundamentale ale participării publice din Republica Moldova sunt prevăzute de Constituția Republicii Moldova⁵ din 29.04.1994, precum și de alte legi și acte normative, care pot fi clasificate sub următoarele aspecte:

- accesul la informație;
- dreptul și cadrul de participare la administrarea afacerilor publice;
- dreptul de petiție și apel în justiție.

Astfel, conform art. 34 din Constituție, „dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngreunat”, iar „autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și problemelor de interes personal”. De asemenea,

Constituția prevede expres prin art. 109, alin. (1), că „administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se organizează pe principiile autonomiei locale, ale descentralizării serviciilor publice, ale eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit”.

Dreptul de acces la informația cu caracter public este reglementat și de Legea privind accesul la informație⁶ nr. 982-XIV din 11.05.2000, care creează cadrul legal al asigurării transparenței în administrația publică. Potrivit art. 11 din legea specificată, atât autoritățile administrației publice, cât și funcționarii publici sunt furnizori de informație. Obligațiile lor principale sunt: să asigure informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor; să garanteze liberul acces la informație; să respecte termenele de furnizare a informației, prevăzute de lege; să dea publicității propriile acte adoptate în conformitate cu legea etc.

Potrivit articolului 5 al Legii privind accesul la informație, subiecții ai prezentei legi sunt furnizorul de informație și solicitantul informației. Pot solicita informații oficiale, în condițiile prezentei legi:

- a) orice cetățean al Republicii Moldova;
- b) cetățenii altor state, care au domiciliul sau reședința pe teritoriul Republicii Moldova;
- c) apatrizii stabiliți cu domiciliul sau cu reședința pe teritoriul Republicii Moldova.

Aici se impune o precizare. În cadrul unor dezbateri asupra Legii privind accesul la informație a fost exprimată opinia că persoanele juridice

nu pot fi solicitanți ai informațiilor oficiale, dreptul on cauză fiind recunoscut doar cetățenilor Republicii Moldova și, on anumite condiții, cetățenilor străini și apatrizilor. Apreciem ca fiind greșit acest punct de vedere și iată care sont argumentele. Mai ontoi, este eronată contrapunerea a doua noțiuni care nu au același gen proxim, mai mult – care aparțin unor ramuri de drept diferite.

Conceptul „cetățean” este al dreptului constituțional, corelativele lui fiind, cum rezultă, de altfel, și din textul de lege citat, „cetățean străin” și „apatrid”. Conceptul „persoană juridică” aparține dreptului civil, corelativul lui fiind „persoana fizică”, ambele avond genul proxim „subiectele de drept civil” sau „persoanele” – ca să folosim termenul din Codul civil. Atunci cond legiuitorul folosește termenul „persoane” (art. 10, 22, 23 din Legea privind accesul la informație), nu face deosebirea dintre persoane fizice și persoane juridice, iar ubi lex non distinguit, necnos distinguere debemus. Pe urmă, on art. 4 alin. (1) același legiuitor afirmă că „oricine, on condițiile prezentei legi, are dreptul de a caută, de a primi și de a face cunoscute informațiile oficiale”. Mai mult, potrivit art. 12 alin. (3) din aceeași lege, ”cu excepția cazurilor solicitării informațiilor cu caracter personal, solicitantul poate să nu indice on cerere datele sale de identificare”; prin urmare, concluzia nu poate fi decot una – pentru legiuitor nu a fost o chestiune de principiu, cine depune cererea on cauză: o persoană fizică sau o persoană juridică. De altfel, calitatea de fondator (membru) sau reprezentant al unei persoane juridice nu o exclude pe cea de cetățean; un ziarist, de exemplu, fie

că depune cererea de acces la informație din nume propriu, fie că o face on numele ziarului ce l-a omputernicit, este și ontr-un caz, și on altul cetățean al Republicii Moldova. Mai adăugăm aici că dreptul la informație este unul din drepturile fundamentale prevăzute de Constituție, iar, on scopul unei mai eficiente exercitări a acestora, cetățenii au dreptul de asociere.

On consecință, dacă orice cetățean al Republicii Moldova on parte este on drept să solicite informații oficiale, a fortiore, este on drept sa facă acest lucru organizația – persoana juridică constituită de mai mulți cetățeni.

Ar fi existat o problemă reală de interpretare dacă Legea privind accesul la informație nu ar fi numit ca solicitanți de informații oficiale cetățenii, ci persoanele fizice. On acest caz, ontr-adevăr, potrivit argumentului logic per a contrario, urma să deducem că persoanele juridice nu au acest drept. Onsă, deoarece legiuitorul de la 2000 a numit titular al dreptului de acces la informație cetățeanul, distincția dintre persoanele fizice și persoanele juridice, așa cum am arătat, nu mai prezintă interes.

Misiunea unui parlament nu sforșește on momentul adoptării legii, ci continuă și după aceasta prin supravegherea executării acesteia. Ontr-adevar, eficiența unei legi depinde de concretețea regimului sancționator. Și chiar dacă, on ce privește acest aspect, cauza dificultăților nu este atot redactarea legii, cot felul on care aceasta este interpretată și aplicată de către instanțele de judecată, chestiunea modificării sau completării Legii privind accesul la informație ramone

deschisă.

Informația este „materia primă” a ziaristului. Accesul la această „materie primă” este garantat de art. 34 din Constituția Republicii Moldova și dezvoltat de Legea privind accesul la informație. Prin urmare, este explicabil faptul că organizațiile mass-media își ontocmesc calendarele editoriale contond pe soluționarea în termenul legal a cererii de acces la informație, fiindcă este firesc de a construi un calendar de lucru în baza unui drept garantat. Nesoluționarea în termen a cererii de acces la informație, pe lângă faptul că sparge cadența calendarului editorial, mai are un efect negativ – determină ziariștii să publice informații dobândite din alte surse, coteodată, incomplet verificate, ce pot determina litigii. În mod cert, nesoluționarea în termen a cererilor de acces la informație provoacă prejudicii morale și materiale.

În articolul 17 – „Readresarea cererilor” – din Legea privind accesul la informație este inserată o normă fără de care instituția de drept în cauză ar fi inefficientă. În conformitate cu acest articol, „cererea de furnizare a informației poate fi readresată altui furnizor, cu informarea obligatorie a solicitantului în decurs de 3 zile lucrătoare de la momentul primirii cererii și cu acordul solicitantului, în următoarele cazuri:

a) informația solicitată nu se află în posesia furnizorului sesizat;

b) informația solicitată deținută de alt furnizor ar satisface mai deplin interesul față de informație al solicitantului”. Așadar, cererea de acces la informație poate fi readresată doar în termen de 3 zile lucrătoare de la momentul primirii cererii și cu acordul

solicitantului.

Într-un stat de drept nimeni nu este mai presus de lege. Prin urmare, nu sunt mai presus de lege nici cei ce dețin secretul de stat dar, mai ales, cei ce pretind că îl dețin.

Instituția secretului de stat (a cărei necesitate nu o punem la îndoială) este și ea reglementată prin lege. Se impune o delimitare clară între informația ce constituie secret de stat și atribuirea unei informații la secretul de stat. Doar legea statuează ce informație constituie secret și nu funcționarul, chiar dacă e de rang înalt. Funcționarii, și nu oricare, ci doar cei numiți în Nomenclatorul persoanelor cu funcții de răspundere învestite cu împuterniciri de a atribui informațiile la secret de stat, după ce constată că o informație concretă întrunește condițiile legii cu privire la secretul de stat și ale Nomenclatorului informațiilor atribuite la secret de stat, au obligația să-i confere acesteia caracter secret. Așadar, secretul de stat nu este un tarom al liberului arbitru, ci se supune unor reguli și, în primul rând, principiilor și modului de secretizare a informațiilor. Totodată, este important de precizat că potrivit art. 10 alin. (4) al Legii nr. 106/1994 cu privire la secretul de stat, persoanele cu funcții de răspundere învestite cu împuterniciri de a atribui informația la secret de stat poartă răspundere pentru atribuirea neontemeiată a informației la secret de stat.

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 106/1994 cu privire la secretul de stat,⁷ „cetățenii, întreprinderile, instituțiile, organizațiile și organele administrației de stat au dreptul să se adreseze comisiei interdepartamen-

tale pentru apărarea secretului de stat, întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, inclusiv arhivelor de stat, cu cererea de a scoate de la secret informațiile ce constituie secret de stat sau secretizate neontemeiat”. Desigur, această normă oferă o șansă pentru cunoașterea mai bună a prezentului, dar, mai ales, a trecutului unei societăți. Conform Legii cu privire la secretul de stat, secretul de stat îl constituie informațiile protejate de stat în domeniul activității lui militare, economice, tehnico-stiințifice, de politică externă, de recunoaștere, de contrainformații și operative de investigații, a căror răspundere, divulgare, pierdere, sustragere sau distrugere (răspundere) poate periclita securitatea Republicii Moldova. Gradul de secretizare a informațiilor ce constituie secret de stat trebuie să corespundă gravității pericolului ce poate fi adus securității Republicii Moldova în caz de răspundere a acestor informații. Sunt stabilite trei grade de secretizare a informațiilor ce constituie secret de stat și mențiunile respective privind secretizarea pentru purtătorii informațiilor în cauza: “de importanță deosebită”, “strict secret”, “secret”. Aplicarea acestor mențiuni pentru secretizarea informațiilor ce nu constituie secret de stat nu se admite. Persoanele cu funcții de răspundere învestite cu împuterniciri de a atribui informația la secret de stat poartă răspundere pentru atribuirea neontemeiată a informației accesibile la secret de stat. Organele administrației, ai căror conducători sunt învestiți cu împuterniciri de a atribui informațiile la secret de stat, sunt obligate să revizuiască periodic, însă nu mai rar decât o dată pe fiecare

5 ani, conținutul nomenclatoarelor departamentale ale informațiilor care urmează a fi secretizate.

Este interzisă secretizarea informațiilor privind:

a) faptele de încălcare a drepturilor și libertăților omului și ale cetățeanului;

b) evenimentele extraordinare și catastrofele ce periclitizează securitatea și sănătatea cetățenilor și urmările lor, precum și calamitățile, prognozele și urmările lor;

c) starea reală de lucruri în domeniul onvătămontului, ocrotirii sănătății, ecologiei, agriculturii, comerțului, precum și a ordinii de drept;

d) faptele de încălcare a legalității, inactivitatea și acțiunile ilicite ale organelor puterii de stat și ale persoanelor cu funcții de răspundere, dacă divulgarea acestor fapte nu va periclita securitatea Republicii Moldova.

Secretizarea nu se admite în cazul în care ea se răsfrunge negativ asupra realizării programelor de stat și de ramură ale dezvoltării social-economice și culturale sau reține concurența agenților economici. Cetățenii, întreprinderile, instituțiile, organizațiile și organele administrației de stat au dreptul să se adreseze comisiei interdepartamentale pentru apărarea secretului de stat, întreprinderilor, instituțiilor, organizațiilor, inclusiv arhivelor de stat, cu cererea de a scoate de la secret informațiile ce constituie secret de stat sau secretizate neontemeiat. Organele administrației de stat, întreprinderile, instituțiile și organizațiile, inclusiv arhivele de stat care au primit astfel de cereri sunt obligate, în termen de până la 3 luni, să le examineze și să dea

răspuns argumentat. Dacă ele nu sunt omputernicite să rezolve chestiunea scoaterii de la secret a informațiilor, cererea se trimite, on decurs de o lună de la primirea ei, organului puterii de stat și administrației de stat onvestite cu astfel de omputerniciri sau comisiei interdepartamentale pentru apărarea secretului de stat, ceea ce i se comunică solicitantului.

Motivarea atribuirii informațiilor la secret de stat poate fi atacată on justiție.

On corespundere cu Legea cu privire la secretul comercial⁸, prin secret comercial se onțeleg informațiile ce nu constituie secret de stat, care țin de producție, tehnologie, administrare, de activitatea financiară și de altă activitate a agentului economic, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate să aducă atingere intereselor sale. Conținutul și volumul de informații ce constituie secret comercial sunt stabilite de agentul antreprenoriatului. Prin divulgare a secretului comercial se onțeleg acțiunile premeditate sau nepremeditate ale lucrătorilor agentului economic care dispun de informații ce constituie secret comercial, ce au condus la dezvoltarea prematură, la folosirea și răspunderea necontrolată a acestora.

Obiecte ale secretului comercial nu pot fi:

a) documentele de constituire, precum și documentele ce dau dreptul de a practica activitatea de antreprenoriat și anumite tipuri de activitate economică ce urmează a fi licențiate;

b) informațiile on forma stabilită a dărilor de seamă statistice, precum și a dărilor de seamă privind exercițiul economico-financiar și alte date nec-

esare pentru verificarea corectitudinii calculării și achitării impozitelor și a altor plăți obligatorii;

c) documentele de achitare a impozitelor, a altor plăți la bugetul public național;

d) documentele care atestă solvabilitatea;

e) informațiile privind componența numerică și structura personalului, salariul lucrătorilor, condițiile de muncă, precum și cele privind disponibilitatea locurilor de muncă;

f) informațiile cu privire la poluarea mediului onconjurator, oncălcarea legislației antimonopol, nerespectarea regulilor de protecție a muncii, comercializarea producției care dăunează sănătății consumatorilor, precum și cu privire la alte oncălcări ale legislației și mărimea prejudiciului cauzat.

Legea securității statului⁹ stipulează că activitatea de asigurare a securității statului nu poate leza drepturile și libertățile legitime ale omului. Nu se admite amestecul on viața familială și particulară, lezarea dreptului de proprietate privată. Statul asigură secretul scrisorilor, telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare. Nu se admite nici o acțiune ce atentează la onoarea și demnitatea omului, dacă acesta nu a săvârșit vreo faptă ce prezintă, conform legii, o amenințare la adresa securității statului. Cetățenii sunt informați asupra activității organelor securității statului prin mijloacele de informare on masă și prin alte forme on modul stabilit de legislație. Organele securității statului, potrivit competențelor lor, sunt obligate să asigure informarea cetățenilor la

cererea acestora asupra problemelor ce țin de interesele lor personale. Totodată, nu se admite divulgarea informațiilor ce constituie secret de stat, militar, de serviciu ori comercial, precum și a informațiilor cu caracter confidențial a căror divulgare ar putea prejudicia securitatea statului, onoarea și demnitatea persoanei sau ar putea leza drepturile și libertățile ei.

Potrivit Legii privind organele securității statului¹⁰, cetățenii sunt informați asupra activității organelor securității statului prin mijloacele de informare on masă și prin alte forme, on modul stabilit de legislație. Informația privitoare la drepturile și obligațiile, la direcțiile principale de activitate a organelor securității statului este prezentată integral. Se interzice a face publice informații ce constituie secret de stat, militar, de serviciu ori comercial, precum și informații cu caracter confidențial, a căror divulgare ar putea prejudicia securitatea statului, onoarea și demnitatea persoanei sau ar putea leza drepturile și libertățile acesteia, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație on interesul justiției.

Totodată, potrivit prevederilor Legii presei¹¹ nr. 243-XIII din 26.10.1994, „persoanele oficiale ale autorităților publice prezintă operativ materialul și informația solicitată de publicațiile periodice și de agenția de presă, exceptond materialele și informațiile, calificate drept secret de stat”.

Am remarcat deja, că societatea civilă dispune de dreptul de a participa la administrarea treburilor publice. Dreptul de participare la administrarea treburilor publice este reglementat de Constituția Republicii Moldova, art. 39

„Dreptul la administrare”. Conform prezentului articol, „cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor publice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor, iar fiecărui cetățean i se asigură accesul la o funcție publică”. Totodată, art. 40 din Constituție reglementează desfășurarea liberă a unor atare forme de participare, ca mitingurile, demonstrațiile, manifestațiile, procesiunile sau alte ontruniri „care sunt libere și se pot organiza și desfășura numai on mod pașnic”.

Cadrul legal al participării la gestionarea afacerilor publice este completat de prevederile Legii cu privire la organizarea și desfășurarea ontrunirilor nr.560-XIII din 21.07.1995, Codului electoral, Legii nr.1381-XIII din 21.11.1997 și Legii privind administrația publică locală nr.436-XVI din 28.12.2006. Astfel, potrivit Legii cu privire la organizarea și desfășurarea ontrunirilor¹², forme de participare la ontruniri pot fi mitingurile, demonstrațiile, manifestările, procesiunile, marșurile, pichetările, grevele desfășurate on locuri publice, on afara unității economice sau locului de lucru, orice alte adunări ale cetățenilor ce nu sunt indicate on legea nominalizată sau a căror desfășurare nu este reglementată de o altă lege. Organizarea unor atare ontruniri poate avea loc cu condiția asigurării ordinii publice prin antrenarea on bază de contract a poliției și altor organe și servicii similare. Conform prevederilor legislației specificate, organizatorii ontrunirilor pot fi cetățenii Republicii Moldova (care au omplinit 18 ani și au capacitate de exercițiu), partidele și alte organizații, ontrunirile trebuie declarate de către

organizatori și ontrunirile se desfășoară în mod pașnic, fără arme, fără acțiuni violente, fără antrenarea elevilor etc. Suplimentar la opțiunile participative la nivel național, există și căi juridice de organizare a diferitelor manifestări la nivel local. De exemplu, on unele localități, prin decizia consiliului local, sont instituite adunările de sector.

Legea cu privire la organizarea și desfășurarea ontrunirilor prevede, de asemenea, și alte aspecte privind desfășurarea ontrunirilor publice, cum sont situațiile de sistare a ontrunirilor (on cazul on care acestea ondeamnă la agresiuni, război etc.); locul și timpul ontrunirii care urmează să fie coordonate cu autoritățile publice care au permis desfășurarea acesteia; obligațiile și responsabilitățile organizatorului ontrunirii și ale participanților; obligațiile și responsabilitățile factorilor de decizie din primărie, poliție etc. Este de remarcat că potrivit normelor legale, nimeni nu poate să fie supus urmăririlor pentru libera exprimare sub aspect politic.

On scopul asigurării transparenței și accesului la informație, Legea privind administrația publică locală¹³ stipulează că ordinea de zi a ședințelor Consiliului local se aduce la cunoștința locuitorilor satului (comunei), orașului (municipiului) prin presa locală sau prin alt mijloc de publicitate și că ședințele consiliului local sont publice. Deciziile consiliului local cu caracter normativ devin executorii de la data aducerii la cunoștința publică prin publicare sau afișare on locurile publice, iar cele individuale – de la data comunicării persoanelor interesate. Aducerea la cunoștință publică a deciziilor cu caracter normativ se face

după expirarea termenului de 7 zile, on care președintele comitetului executiv al consiliului raional poate exercita calea de atac on fața instanței de judecată sau după rămonerea definitivă a hotărării instanței de judecată, prin care acțiunea președintelui comitetului executiv al consiliului raional a fost respinsă. Legea conține un șir de prevederi ce privesc participarea cetățenilor la luarea deciziilor. Astfel, art.3, alin.1 din această lege stabilește că administrarea publică on unitățile administrativ-teritoriale se ontemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale și ale consultării cetățenilor on probleme locale de interes deosebit. Totodată, art. 8 din aceeași lege stipulează că „on problemele de importanță deosebită pentru unitatea administrativ-teritorială poate fi consultată populația prin referendum local, on condițiile Codului electoral. On problemele de interes local care preocupă o parte din populația unității administrativ-teritoriale pot fi organizate consultări, audieri publice și convorbiri on condițiile legii”.

Codul electoral¹⁴ stabilește modul de organizare și desfășurare a alegerilor Parlamentului, autorităților administrației publice locale, precum și modul de organizare și desfășurare a referendu-murilor. Codul electoral conține reglementări ce țin de accesul la informații cu caracter electoral. Astfel, Comisia Electorală Centrală:

- conlucrează, on procesul de organizare și desfășurare a alegerilor, cu mijloacele de informare on masă și asociațiile obștești, la organizarea manifestărilor ce țin de educația civică

a alegătorului și informarea populației asupra desfășurării procesului electoral;

- pregătește programe de informare a alegătorilor on perioada electorală;

- oferă mijloacelor de informare on masă informații cu privire la desfășurarea alegerilor și la practica administrativă utilizată on acest sens. Codul electoral stipulează că toate ședințele la care Comisia Electorală Centrală examinează probleme electorale, inclusiv ședințele la care urmează să adopte hotărâri asupra problemelor electorale, sunt deschise pentru reprezentanții mijloacelor de informare on masă și pentru public. Comisia Electorală Centrală asigură transparența operațiilor electorale, fapt ce permite mijloacelor de informare on masă și populației să aprecieze activi-

tatea Comisiei. On perioada electorală, Comisia Electorală Centrală oferă alegătorilor informații electorale.

Legea cu privire la Guvern¹⁵ stipulează că ședințele Guvernului sunt publice. La ele pot participa și alte persoane, on conformitate cu legislația. La decizia Prim- ministrului, ședințele pot fi onchise. Guvernul asigură transparența activității sale. On acest scop, Guvernul, din oficiu sau la solicitare, hotărăște publicarea on mijloacele de informare on masă (inclusiv electronice) a anumitor proiecte de acte legislative și proiecte de acte ale Guvernului, stenograme ale ședințelor sale publice și ale altor acte vizond activitatea executivului, on funcție de importanța lor pentru societate. După caz, prin aceeași hotarore, Guvernul stabilește modul de dezbateră

publică a proiectelor de acte legislative și a proiectelor de acte ale Guvernului, de acumulare, examinare și discutare a propunerilor prezentate on legătură cu acestea. Hotarorile și dispozițiile Guvernului, cu excepția celor care conțin secret de stat, se publică on Monitorul Oficial al Republicii Moldova on termen de 10 zile de la data adoptării sau emiterii.

Transparența on activitate se poate asigura și prin respectarea dreptului la petiție și apel on justiție, reglementat de Constituție și Legea cu privire la petiționare nr. 190-XIII din 19.07.1994. On particular, art. 52 din Constituție prevede că „cetățenii au dreptul să se adreseze autorităților publice prin petiții formulate numai on numele semnatarilor”.

Legea cu privire la petiționare¹⁶ stabilește mecanismul de examinare a petițiilor cetățenilor Republicii Moldova adresate organelor de stat, ontreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Sub incidența acestei legi cad și cetățenii străini, apatrizii, ale căror drepturi și interese legitime au fost lezate pe teritoriul Republicii Moldova.

Prezentarea succintă a legislației ce reglementează participarea societății civile la luarea deciziilor ne permite să constatăm că aceasta, on linii generale, conține prevederile necesare realizării unei asemenea participări.

Totodată, este de remarcat lipsa unei legi care ar reglementa mecanismul exercitării dreptului participativ și dreptului la inițiativă cetățenească. De asemenea, simpla recunoaștere a faptului că Republica Moldova dispune de un cadru

legal în acest domeniu nu presupune în mod automat respectarea lui.

Cu părere de rău, aplicabilitatea cadrului legal este redusă, ce se explică prin necunoașterea, nerespectarea, precum și prin încălcarea frecventă a prevederilor acestuia. Altfel spus, sunt necesare măsuri de asigurare a realizării drepturilor de acces la informații, de petiționare, de participare la luarea deciziilor etc., începând de la familiarizarea populației cu drepturile constituționale, instruirea și reciclarea funcționarilor publici până la aplicarea unor sancțiuni riguroase pentru încălcarea acestor drepturi.

BIBLIOGRAFIE

¹ Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10.12.1948. "Tratate internaționale", 1998, vol. 1. - P.11.

² Carta europeană a autonomiei locale din 15.10.85. "Tratate internaționale", 1999, vol. 14. - P. 14.

³ Republica Moldova este membru al Consiliului Europei din 13.07.1995.

⁴ Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale din 04.11.1950, "Tratate internaționale", 1998, vol.1. - P. 341.

⁵ Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1 din 18.08.1994.

⁶ Legea privind accesul la informație nr. 982-XIV din 11.05.2000 // Monitorul